

Pratarmė

Šiame numeryje aptariamos įvairios humanitarinės temos – baltų kalbų bei tarmių istorija ir nūdiene, kultūros istorijos dalykai ir šiuolaikinio miesto būtis. Daugiausia publikuojama kalbinių darbų. Net keturi straipsniai skirti atskiroms semantinėms leksikos grupėms. Jūratė LUBIENĖ ir Dalia PAKALNIŠKIENĖ pristato šiaurės žemaičių somatonimų galvos srities leksikos nominacijos tyrimo rezultatus, rodančius nominacijos tipų, būdų, ypač priemonių, įvairovę su ryškiais dominuojančiais elementais, atskleidžiančiais žemaitiškų leksemų skirtumus nuo bendrinės kalbos leksikos. Autorių nuomone, sisteminė nominacijos tipų, būdų bei priemonių analizė išryškina conceptualiuosius (tiek kognityvinius, tiek aksiologinius) kūno dalių požymius bei kūno dalių hierarchinę kategorizaciją tradiciniame („naiviajame“) pasaulėvaizdyje. Žydrūnė ŠALAVIEJŪTĖ analizuoja sinchroniškai motyvuotus lietuvių kalbos gyvulių pavadinimus, kurių explicitinį motyvacijos pamatą sudaro plauko spalvos požymis, ir atskleidžia, kokie plauko spalvos požymiai pasirenkami pavadinant gyvulį ir kokia yra tų požymių leksinė raiška. Ilona MICKIENĖ ir Rita BARANAUSKIENĖ nagrinėja Veliuonos apylinkių pravardes, kilusias iš apeliatyvų, metaforizacijos aspektu, parodydamos, kas yra bendra žmogui ir augalui, žmogui ir žinduoliui ar paukščiui. Dalia PAKALNIŠKIENĖ pateikia vienės senojoje lietuvių raštijoje užfiksuotos intarpinių ir *sta* kamieno veiksmazodžių grupės – denominatyvų, t. y. vedinių iš vardažodžių (būdvardžių ir daiktavardžių), – onomasiologinės sistemos tyrimą. Arina IVANICKAJA atskleidžia naujų faktų apie baltų kalbų tyrėjo, etnografo ir archeologo prof. Adalberto Bezzenbergerio kalbinę ir kultūrinę veiklą, ypač indėlį dokumentuojant kuršininkų kalbą. Kotryna REKAŠIŪTĖ tyrinėja vieno žymiausių lituanistų lietuvių istorijoje Martyno Liudviko Rėzos masoniškąją veiklą. Latvių mokslininkės Sigita IGNATJEVA, Anda KUDUMA ir Sandra OKUNEVA pristato rengiamo „Kuržemės kultūros enciklopedinio žodyno“ koncepciją, tikslus, sudarymo ir skaitmeninimo problemas. Vaida DRUKTEINYTĖ

svarsto lietuvių kalbos prielinksnių su konstrukcijų, reiškiančių požymį, pavyzdžiui, su *negalia* ir pan., vartosenos, taisyklingumo klausimus, ragindama kritiškiau vertinti kalbos vartosenos tendencijas paprastinti raišką teikiant pirmenybę kalbos vieneto populiarumui, o ne sistemiškumui ir savitumui. Liolita BERNOTIENĖ ir Aleksandras KAPRIZKINAS nagrinėja verslo kalbos strategijas ir komunikacines funkcijas. Roma BONČKUTĖ pristato iki šiol niekam nežinomus Kleofa Jurgelionio, lietuvių poezijos reformatoriaus, modernisto, laiškus mūzai Valerijai Tysliavienei. Laiškų analizė pateikė daug naujų duomenų apie poeto kūrybinę laboratoriją bei gyvenimą JAV.

Leidinyje pristatomas kultūros tyrimų laukas labai platus – nuo pagoniškųjų religinių interpretacijų, liaudiškosios muzikos iki šiuolaikinių subkultūros apraiškų. Žydrūno VIČINSKO straipsnyje apžvelgiama ir verifikuojama Mato Pretorijaus veikale „Prūsijos įdomybės, arba Prūsijos regykla“ užrašyta mitologinė informacija, susijusi su sėjos švente. Aušra TELEIŠĖ supažindina skaitytojus su Lietuvos antropologų ir etnologų tyrimais, kuriuose analizuojami miesto kultūriniai reiškiniai bei akcentuojamas miestiškumas. Prie šių tyrimų gražiai šliejasi Ernestos DAMBRAUS-KAITĖS straipsnyje analizuojamas *hiphopo* subkultūrai priskiriamas *repo* muzikos žanras ir jo lietuviškoji transformacija bei poveikis visuomenei. Jarina TOVKAILO pristato tradicinį Volynės ir Polesės piemenų instrumentarijų. Vira MADJAR-NOVAK analizuoja inovatyvius XX a. vidurio ukrainiečių etnomuzikologo Volodimiro Hošovskio darbus ir jų svarbą muzikinio folkloro tyrimų metodologijoms. Muzikinės kultūros istorijai skirtas ir Volodimiro SIVOCHIPO straipsnis apie „Ukrainos profesionalių muzikantų sąjungos Lvove“ veiklą 1934–1939 m.: naujoviškus muzikos koncertų organizavimo metodus, profesionalios muzikos propagavimą. Sonja ZDRAVKOVA-DZEPAROSKA analizuoja Makedonijos folkloro ansamblių vaidmenį puoselėjant nacionalines vertybes.

Džiugu, jog šiame numeryje akademinei bendruomenei prisistato gausus būrys jaunųjų tyrėjų – doktorantų ir ką tik sėkmingai daktaro disertacijas apgynusių jaunuolių. Sėkmės Jums, jaunieji kolegos!

Leidinio sudarytoja
Dalia Pakalniškieienė